

Parodic Representation of the Hero's Journey in Kachal Folktales: A Re-reading of the Triadic Test Structure in Iranian Folk Narratives

Abolfazl Horri*¹, Ramin Namaki²

Abstract

The "Kachal" (the Bald Man) type in Iranian oral folklore is a multifaceted and symbolic character characterized by traits such as naivety, cleverness, and comic functions. This research aims to conduct a morphological and thematic analysis of eleven selected stories from two sources, Persian Folktales and Folktales of Markazi Province, to examine how this character is represented in contrast to classical patterns. The study employs a qualitative-explanatory method using a library-based approach. Findings indicate that Kachal stories serve as a "parody" of Joseph Campbell's Hero's Journey archetype. Unlike the mythic hero, Kachal undergoes the stages of initiation within a humorous context and primarily to satisfy material needs. In these narratives, Kachal relies on magical helpers to navigate the transition from ignorance to wisdom and maturity, ultimately triumphing over the power structure (the King and Vizier), which is depicted as incompetent. The results show that while these stories

Date received: 23/11/2025

Date Review: 23/03/2026

Date accepted: 24/03/2026

Date published: 23/09/2026

* Corresponding Author's E-mail:
a-horri @ araku.ac.ir

1. Associate Professor of English Language and Literature, Arak University, Arak, Iran.
<https://orcid.org/0000-0003-0260-6551>

2. MA of English Language and Literature, Arak University, Arak, Iran.

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY- NC) license <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

overlook the role of women in choosing a spouse, they utilize fantasy elements as an efficient tool for social critique and the re-interpretation of societal realities by the lower classes.

Keywords: Hero's journey archetype; Joseph Campbell; Kachal tales; oral folklore; parody.

Research Objective

Joseph Campbell's (1949) hero's journey archetype, with its seventeen stages organized within three macro-phases of "Separation," "Initiation," and "Return," is widely regarded as one of the most prevalent and effective frameworks for analyzing mythological, epic, and literary narratives. However, in Iranian folktales, one occasionally encounters a parodic version of this archetype wherein an unconventional and subaltern character challenges the norms of heroism. The "Kachal" (bald) type in Iranian oral literature represents one of the most salient instances of such parodic representation—a multifaceted and symbolic figure characterized by traits such as simplicity, laziness, timidity, and yet shrewdness and sheer luck.

The objective of this study is to conduct a morphological and thematic analysis of eleven selected tales drawn from two authoritative sources, namely *Farhang-e Afsaneh-ha-ye Mardom-e Iran* (Darbishian & Khandan, 1999) and *Shoghat: Gheseh-ha-ye Mardom-e Ostan-e Markazi* (Movahedi & Naderi, 2002), in order to examine how the parodic representation of this character type unfolds in relation to the classical hero's journey model. This qualitative-explanatory study employs a library-based research method. Its theoretical framework integrates two complementary approaches: Campbell's hero's journey archetype, which delineates the macro-structure of the narrative into three phases, and Propp's (1928) morphology of folktales, which identifies narrative functions such as lack, departure, magical assistance, test, victory, and reward. For

thematic analysis, semio-semiotic perspectives have also been utilized to elucidate the meanings of humor, social criticism, and psychological maturation embedded within the tales.

Research Questions

The following research questions were raised:

1. To what extent do the Kachal-type tales conform to Campbell's tripartite model of the hero's journey (Separation, Initiation, Return), and in what specific features do their parodic deviations manifest themselves?
2. How are Propp's narrative functions (such as lack, departure, magical assistance, test, victory, and reward) represented and comically reconstructed in the Kachal tales?
3. From a thematic perspective (humor, social criticism, and psychological maturation), what functions do the Kachal tales serve within Iranian folk culture, and how do they challenge power structures and the patriarchal system?

Research Hypotheses

The hypotheses for the research questions were:

1. It appears that Kachal-type tales constitute a form of parodic reworking of Campbell's hero's journey archetype, in the sense that Kachal, unlike the mythological hero, undergoes the phases of Separation, Initiation, and Return within a humorous context and for the purpose of fulfilling material needs (such as alleviating hunger or acquiring wealth), relying on cunning, luck, and magical assistance rather than courage and physical prowess.
2. It appears that the narrative structure of Kachal tales follows Propp's single-movement model with the paired functions of "difficult task" and "accomplishment of the difficult task," and

that triadic tests (magical, intellectual, or humorous) constitute the narrative core of these stories.

3. It appears that Kachal tales, through the use of humor and parody, serve functions such as critiquing class and authoritarian structures, reflecting the resistance of subaltern classes against the ruling classes, and challenging the patriarchal system (either through the marginalization or, at times, the active agency of female characters).

Research Method

The present study has been conducted using a qualitative-explanatory approach and a library-based method. The research data were extracted from eleven tales related to the Kachal type found in two authoritative sources: *Farhang-e Afsaneh-ha-ye Mardom-e Iran* (Darbishian & Khandan, 1999) and *Shoghat: Gheseh-ha-ye Mardom-e Ostan-e Markazi* (Movahedi & Naderi, 2002). The theoretical framework of the research integrates three approaches: (a) Joseph Campbell's (1949) hero's journey archetype for analyzing the macro-structure and tripartite narrative framework; (b) Vladimir Propp's (1928) morphology of folktales for identifying narrative functions; and (c) semio-semiotic perspectives for thematic analysis of humor, social criticism, and psychological maturation. Each tale was analyzed in three stages: description of the tale, morphological analysis (including Campbell's phases, Propp's functions, and Aarne-Thompson classification), and thematic analysis (humor and parody, social criticism, and psychological maturation). Finally, the tales were compared with one another to identify common patterns and differences, and to formulate systematic rules.

Research Innovation

The novelty of the present article can be identified in several aspects: First, while most previous studies on the hero's journey archetype have focused on serious, mythological, epic, or cinematic texts, this article specifically and for the first time addresses the parodic representation of this archetype in the "Kachal" type within Iranian folktales. Second, the article's integrative approach, which simultaneously employs three theoretical frameworks (Campbell, Propp, and semio-semiotics) to analyze a specific character type, offers an interdisciplinary and comprehensive methodology that has no precedent in previous research. Third, the systematic extraction of the "grammar" and shared structural patterns across eleven Kachal tales enables a systematic understanding of this narrative genre for future studies. Fourth, the thematic analysis of the tales from the perspective of social criticism and the reflection of subaltern resistance opens a new window onto sociological studies of folk culture, demonstrating how humorous popular narratives can serve as an effective tool for critiquing power structures and reinterpreting social realities.

Conclusion

The research findings demonstrated that Kachal tales constitute a form of parodic reworking of the hero's journey archetype. Unlike the mythological hero who undertakes the journey with courage, physical prowess, and lofty ideals, Kachal undergoes the three phases of Separation, Initiation, and Return within a humorous context and for the purpose of fulfilling material needs (alleviating hunger, acquiring wealth, and marriage). The macro-phase of Separation in these tales is initiated through unconventional motives (expulsion from home, forced marriage, or initial foolishness); the macro-phase of Initiation involves triadic tests that Kachal overcomes through cunning, luck, or

magical assistance; and the macro-phase of Return is accompanied by the acquisition of wealth, marriage, or victory over adversaries—yet not with heroic glory, but with humor and material triumphs.

From the perspective of Propp's morphology, the majority of the tales follow a single-movement structure with the paired functions of "difficult task" and "accomplishment of the difficult task," with lack (poverty, hunger, isolation) serving as the narrative's point of departure. The Aarne–Thompson classification revealed that Kachal tales predominantly belong to types 850 (marriage to a prince), 560 (magical object), 922 (clever answer to difficult questions), and 1535 (the cunning person), indicating narrative diversity while maintaining a focus on marriage and cleverness. Thematic analysis also showed that humor and parody are central elements in all these narratives, and the tales, through challenging heroic norms, critique class structures, authoritarianism, and the patriarchal system. Finally, the systematic extraction of the grammar of these tales demonstrated that the protagonist is consistently a subaltern anti-hero who faces triadic tests and receives marriage or wealth as a reward, and that the overarching message of the tales is the possibility of transformation and success for the common people in the face of social obstacles through unconventional means.

By humorously reconstructing the hero's journey archetype, these tales not only challenge heroic norms but also, through depicting the fragility of rural economy and morality and critiquing power structures, convey a profound yet humorous message about the realities of popular life. Understanding these tales, which constitute a part of Iranian cultural heritage, can pave the way for more precise sociological, anthropological, psychological, and comparative studies of oral popular narratives, and can facilitate the strengthening of the foundational elements that constitute Iranian identity.

فصلنامه فرهنگ و ادبیات عامه

سال ۱۴، شماره ۶۹، پاییز ۱۴۰۵

مقاله پژوهشی

نقیضه پردازی سفر قهرمان در قصه های کچل: بازخوانی ساختار آزمون سه گانی در روایت های عامه

ابوالفضل حری*^۱، رامین نمکی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۹/۰۲ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۱/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۱/۰۴ تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۷/۰۱

چکیده

تیپ «کچل» در ادبیات شفاهی عامه ایران، شخصیتی چندوجهی و نمادین است که با ویژگی هایی چون ساده دلی، زیرکی و خویشتکاری های کمیک شناخته می شود. هدف این پژوهش، واکاوی ریخت شناختی و مضمونی یازده قصه منتخب از دو منبع «افسانه های مردم ایران» و «قصه های استان مرکزی» است تا چگونگی بازنمایی این شخصیت در تقابل با الگوهای کلاسیک بررسی شود. این مطالعه با روش کیفی - تبیینی و به شیوه کتابخانه ای انجام شده است. یافته های پژوهش

---

۱. دانشیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی، دانشگاه اراک، اراک، ایران (نویسنده مسئول)

a-horri @ araku.ac.ir

<https://orcid.org/0000-0003-0260-6551>

۲. دانش آموخته کارشناسی ارشد زبان و ادبیات انگلیسی، دانشگاه اراک، اراک، ایران

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY-NC) license <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

نشان می‌دهد که قصه‌های کچل نوعی «نقیضه‌پردازی» از کهن‌الگوی سفر قهرمان جوزف کمبل محسوب می‌شوند؛ به‌طوری که کچل برخلاف قهرمان اسطوره‌ای، مراحل تشریف را در بستری طنزآلود و برای رفع نیازهای مادی سپری می‌کند. در این روایت‌ها، کچل با تکیه بر یاوران جادویی، گذار از نادانی به دانایی و بلوغ را تجربه می‌کند و بر ساختار قدرت (پادشاه و وزیر) که نالایق تصویر شده‌اند، پیروز می‌شود. نتایج نشان می‌دهد که این قصه‌ها ضمن نادیده گرفتن نقش زنان در انتخاب همسر، با استفاده از عناصر فانتزی، ابزاری کارآمد برای نقد اجتماعی و بازخوانی واقعیت‌های جامعه توسط طبقات فرودست فراهم آورده‌اند.

واژه‌های کلیدی: ادبیات شفاهی عامه، جوزف کمبل، قصه‌های کچل، کهن‌الگوی سفر قهرمان، نقیضه‌پردازی.

۱. مقدمه

کهن‌الگوی سفر قهرمان یکی از الگوهای رایج و پربسامد و کارآمد برای توصیف و تحلیل سفر قهرمانان در قصه‌ها به‌شمار می‌آید که پیشنهاد جوزف کمبل^۱ در کتاب *قهرمان هزار چهره* (۱۹۴۹) است. این کهن‌الگو که هفده مرحله دارد، ذیل سه کلان‌مرحله «جدایی»، «تشریف»، و «بازگشت» جای می‌گیرد: قهرمان از دنیای متعارف و عادی به دنیای ناشناخته‌ها سفر می‌کند (کلان‌مرحله جدایی)؛ قهرمان آزمون‌ها و کارهای سختی را پشت سر می‌گذارد و از نادانستگی به دانایی و باتجربگی گذار می‌کند (کلان‌مرحله تشریف)؛ و در نهایت، قهرمان به دنیای متعارف خود باز می‌گردد (کلان‌مرحله بازگشت). براساس این الگو، قهرمان به سیری آفاقی و گاه، انفسی در جهان واقعی و خیالی دست می‌زند و پس از قطع مرحله‌های سخت و دشوار که معمولاً با رمزگشایی‌های متعدد و چندگانه از یک یا چند معما همراه است و به نوعی تجربه‌اندوزی ارزشمند برای وی منجر می‌شود، به

نقیضه‌پردازی سفر قهرمان در قصه‌های کچل:.... ابوالفضل حری و همکار

مبدأ سفر باز می‌گردد و چرخه سفر از مبدأ تا مبدأ را کامل می‌کند. نمودار ۱ چرخه سفر این کهن‌الگو را ترسیم می‌کند:

نمودار ۱: چرخه کهن‌الگوی سفر قهرمان (منبع: ویکی‌پدیا، ذیل مدخل سفر قهرمان ۷/۲۰۲۴ آوریل)

Figure 1: The Hero's Journey Archetype Cycle (Source: Wikipedia, "The Hero's Journey," April 7, 2024).

بااین‌حال، در قصه‌های عامه، گاه با نقیضه این کهن‌الگو روبه‌رو می‌شویم. در این قصه‌ها، نقیضه به معنای بازسازی طنزآمیز کهن‌الگوی سفر قهرمان است، جایی که یک شخصیت غیرمتعارف مثل کچل با زیرکی و شانس، هنجارهای قهرمانی را به چالش می‌کشد. بر این اساس، فردی از فرودستان جامعه که برخلاف قهرمانان، نام و رسم و نشانی زبانزد ندارد و فردی بسیار معمولی و تیپیک از عوام جامعه است، برحسب اتفاق و از روی شانس و اقبال و گاه به کمک برخی عوامل عمدتاً جادویی، این فرصت را می‌یابد که در نقش قهرمان، به سفری پرماجرا وارد شود و با بهره‌گیری از هوش و فراستی که تا آن موقع مكتوم و نامکشوف مانده و به کمک عوامل جادویی، کلان‌مرحله تشریف را از رهگذر انجام دادن برخی کنش‌های کمیک و خنده‌دار که خاص نقیضه‌سازی است،

با موفقیت پشت سر بگذارد و با نشان دادن زیرکی و فراست خود، به موفقیت عظیم در زندگی نایل آید.

یکی از گروه‌های تپیک در قصه‌های عامه ایرانی تپ «کچل» است که از تپ‌های محبوب و مشهور و زبانزد در میان قصه‌های عامه ایرانی محسوب می‌شود و نمونه و مصداق غیرایرانی نیز در میان قصه‌های عامه جهانی دارد. در کل، کچل که قهرمان غیرمنتظره قصه‌های عامه است، نه با شمشیر و نه با جادوی افسانه‌ای، بلکه با زیرکی، تنبلی، و البته بخت‌واقبال، سفری را آغاز می‌کند که هم خنده‌دار است و هم پرمعنا.

این چهره تپیک را در قصه‌های عامه ایرانی عمدتاً با برچسب کلی «کچل» می‌شناسند که گاه، «حسن» نام دارد و گاه، «غلام» و نام‌هایی از این شمار (درویشان و خندان، ۱۳۸۷). این تپ معمولاً هم تنبل است هم ترسو و هم کچل و هم در خانه‌بمان. دست‌برقضا و بیشتر برای رفع گرسنگی (نقیضه کلان‌مرحله «جدایی»)، کچل دست به ماجراجویی‌های فراوان می‌زند و از آنجا که همیشه بخت و شانس و اقبال با او یار است، از روی نادانی و سفاهت، کارهای بزرگ و عجیب و غریب انجام می‌دهد (نقیضه کلان‌مرحله «تشریف») و هربار هم از آزمایش سربلند بیرون می‌آید (نقیضه کلان‌مرحله «بازگشت»). ماجراهایی که حسن یا غلام از سر می‌گذرانند این ویژگی عمده را دارند که به ماجراهایی تازه دامن می‌زنند و قصه‌هایی در بطن قصه اصلی ایجاد می‌کنند. از آنجا که هدف اصلی این ماجراهای نقیضه‌ای، سرگرم‌کنندگی است، این قصه‌ها، حجیم و به اصطلاح متورم نیز می‌شوند، اما درنهایت، حسن یا غلام است که به مراد دل خود می‌رسد و از فردی تنبل و گرسنه، به مال و منال و جاه و شهرت دست می‌یابد (تشریف نقیضه‌ای).

نقیضه‌پردازی سفر قهرمان در قصه‌های کچل:.... ابوالفضل حری و همکار

الگوی ساختاری این قصه‌ها، حرکت از نداشتن و کمبود به سمت داشتن و رفع کمبود است و ساختار اصلی پی‌رنگ هم مبتنی بر کنش است و از بیشتر کارکردهای الگوی پراپ هم تبعیت می‌کند. از این رو از منظر نشانه - معناشناسی، قصه‌های کچل در نظام گفتمانی کنش‌محور یا کنشی نقیضه‌ای قرار می‌گیرند (حری، ۱۴۰۳، ص. ۵۱). از منظر برمون هم که نگاه کنیم، حسن یا غلام، نمونه سنخی تیپ کچل بی‌عار و بی‌درد و تنبل است که با بخت و شانس، به ثروت و مکنّت می‌رسد. از این رو، شخصیت این تیپ، موجد کنش‌های سفیهانه و ابلهانه، مبین نقش سنخی اوست (برمون به نقل از حری، ۱۳۹۷). براساس شاخص تیپ، قصه‌های حسن کچل بنا بر شباهتی که با یکی از تیپ‌های آرنه - تامپسون دارد، می‌تواند ذیل همان طبقه جای بگیرد. با این حال، آرنه - تامپسون قصه‌های مرتبط با این شخصیت تیپیک را ذیل شاخصی واحد قرار نداده، بلکه نمونه‌های آن را بسته به خویشکاری این تیپ، ذیل چند شاخص جای داده‌اند. مارزولف (۱۳۷۱) نیز به تبعیت از طبقه‌بندی آرنه - تامپسون، نمونه‌هایی از قصه‌های عامه از سراسر ایران را ذیل تیپ‌های آرنه - تامپسون جای داده، اما طبقه‌ای خاص را برای آن مشخص نکرده است. نمونه قصه‌های کچل در منابع مختلف از جمله انجوی شیرازی و دیگران آمده است. درویشیان و خندان نیز در مجلد یازدهم، به برخی از این قصه‌ها که ناظر به خویشکاری سه‌گانی پندو اندرز است، اشاره کرده‌اند. از آن جمله است: کچل تنبل و مهره مار (ص. ۱۱۷)؛ کچل تنوری (ص. ۱۲۱)؛ کچل خروس‌چران (ص. ۱۳۱)؛ کچل دروغ‌گو (ص. ۱۳۵)؛ کچلک (ص. ۱۷۳)؛ و کچل و دختر پادشاه (ص. ۲۲۵). نادری و موحدی (۱۳۸۱) نیز چند قصه مرتبط با این تیپ را در کتاب خود درباره قصه‌های استان مرکزی جای داده‌اند که محل بحث و بررسی مقاله حاضر هستند.

این مقاله می‌کوشد به شیوه کیفی - تبیینی و با ابزار کتابخانه‌ای در دسترس و به‌ویژه دو کتاب *افسانه‌های مردم ایران* و *قصه‌های استان مرکزی*، ریختار و مضمون این قصه‌ها را توصیف و تحلیل کند. هدف این است که ویژگی‌های ریختاری این قصه‌ها توصیف و تبعات حاصل از این توصیف ریختاری (ساختاری)، تحلیل و تبیین شوند. این توصیف و تحلیل از این رو اهمیت دارد که ممکن است زمینه را برای بررسی دقیق‌تر این قصه‌ها که بخشی از سرمایه فرهنگی خرده‌فرهنگ‌های ایرانی و به‌طریق‌اولی، کلیت فرهنگ ایرانی هستند، هموار کند و زمینه را برای تبیین‌های جامعه‌شناختی، مردم‌شناختی، روان‌شناختی و بررسی روایات شفاهی عامه تطبیقی فراهم آورد. همچنین، شناخت این قصه‌ها ممکن است راه را برای تقویت بنیان‌های تشکیل‌دهنده هویت ایرانی فراهم سازد.

۲. پیشینه مطالعاتی

کهن‌الگوی «سفر قهرمان»^۲ پیشنهادی جوزف کمبل (۱۹۴۹)، یکی از چارچوب‌های پرکاربرد در تحلیل روایت‌های ادبی است که تا امروز به شکل گسترده‌ای در آثار کلاسیک و حماسی و سینمایی بررسی شده، اما تحلیل آن در قالب قصه‌های عامه، به‌ویژه با تمرکز بر تیپ نقیضه‌ای مثل «کچل»، کمتر صورت گرفته است. از این رو، بحث درباره کهن‌الگوی سفر قهرمان در چند مقاله و پایان‌نامه و رساله دانشگاهی آمده است که از طریق تارنمای ایرانداک در دسترس هستند. محض نمونه: حسن‌زاده (۱۳۹۴) سفر قهرمان را از طریق مراحل جدایی، تشرف و بازگشت در رمان *چراغ‌ها را من خاموش می‌کنم* بررسی می‌کند و نشان می‌دهد چگونه یک زن خانه‌دار عادی در مسیر تجربه و بلوغ فردی قرار می‌گیرد. فرح (۱۳۹۴) ساختار کهن‌الگوی سفر قهرمان برای پیشبرد روایت را در فیلم‌های ابراهیم حاتمی‌کیا به‌ویژه *آژانس شیشه‌ای* و *ارتفاع پست* بررسی می‌کند.

نقیضه‌پردازی سفر قهرمان در قصه‌های کچل:.... ابوالفضل حری و همکار

زندگی (۱۳۹۹) با بررسی حماسه کوش نامه، نشان می‌دهد چگونه قهرمان با عبور از مراحل هفده‌گانه کمبل، به رشد شخصیتی و شکوه قهرمانانه‌ای دست می‌یابد که بازتاب سنت اسطوره‌نویسی ایرانی است. طاهری و آقاجانی (۱۳۹۲) نشان می‌دهند هفت‌خوان رستم نمونه کامل‌سازی کهن‌الگوی سفر قهرمان است و ساختار آن با دقت بسیار با الگوی کمبل هم‌راستا است. یوسفی (۱۳۹۴) نشان می‌دهد در برخی قصه‌های عامه ایرانی، ساختار سه‌مرحله‌ای سفر قهرمان کمبل قابل شناسایی است، اما این الگو در بسیاری از آن‌ها به شکل ساده‌شده یا ناقص ظاهر می‌شود. آقاجانی (۱۳۹۱) نشان می‌دهد شاهنامه ساختاری روایتی دارد که سفر قهرمان را در سطوح گوناگون فردی، خانوادگی و ملی بازنمایی می‌کند. غفوری (۱۳۹۸) نشان می‌دهد بسیاری از حکایت‌های کتاب‌های فارسی دبستان به‌طور غیرمستقیم از ساختار سفر قهرمان تبعیت می‌کنند و این ساختار به‌صورت نهان در ذهن کودکان نهادینه می‌شود. رحیمی (۱۴۰۳) در نتایج تحقیق خود نشان می‌دهد: الف) کهن‌الگوی سفر قهرمان هم از نظر کهن‌الگوهای شخصیتی و هم از نظر مراحل سفر قهرمان در هر سه سطح عزیمت، تشریف «فرایند» و بازگشت در قصه‌های عامه گردی قابل بازنمایی است و الگوی هفده مرحله‌ای جوزف کمبل، به تمامی قابل انطباق با این قصه‌هاست؛ و ب) شایسته است که قصه‌های عامه گردی که مغفول مانده‌اند، به صورت مکتوب در اختیار پژوهشگران قرار گیرند تا با رویکردهای ساختاری آزموده شوند. فخرائیان و حسینی (۱۳۹۵) نیز به بررسی نمادهای کلیدی سفر قهرمان در قصه «باغ سیب» می‌پردازد و نشان می‌دهند ساختار سه‌مرحله‌ای کمبل در متون عامه به‌روشنی قابل پی‌گیری و تفسیر است. یاسمی‌فر و همکاران (۱۳۹۹) نیز با تحلیل دقیق داستان «شهر خاموشان»، به شیوه کاربرد کمبل در قصه‌های عامه اشاره می‌کنند و نشان می‌دهند چگونه سفر شخصیتی معمولی به دنیای ناشناخته و بازگشت او ساختاری منسجم دارد. میرمیران

و پورکریمی (۱۳۹۶) نیز در مقاله کنفرانسی خود مستقیماً به قصه «حسن کچل» و ساختار سفر قهرمان کمبل می‌پردازد، اما غالباً تمرکز آن بر بررسی موردی ساده است. با وجود آن‌که الگوی سفر قهرمان در پژوهش‌های متعددی همچون آثار آقاجانی زلتی (۱۳۹۱)، طاهری و آقاجانی (۱۳۹۲)، حسن‌زاده (۱۳۹۴)، و زندی (۱۳۹۹) مورد توجه قرار گرفته، تمرکز اغلب این مطالعات بر متون جدی، اسطوره‌ای، حماسی یا سینمایی بوده است و به تحلیل روایت‌های طنز، نقیضه‌ای یا تیپ‌های فرودست در قصه‌های عامه نپرداخته‌اند. تنها استثنا در این میان، پژوهش یوسفی (۱۳۹۴) و رحیمی (۱۴۰۳) است که به ساختار سفر قهرمان در قصه‌های عامه ایرانی و قصه‌های عامیانه کردی پرداخته، اما به تحلیل تیپ ویژه‌ای چون «کچل» و ساختار نقیضه‌ای آن نپرداخته‌اند. مقاله میرمیران و پورکریمی (۱۳۹۶) نیز فاقد تحلیل عمیق ریختاری یا نگاهی به نقیضه‌پردازی این تیپ است. در مقابل، مقاله حاضر با تمرکز بر تیپ «کچل» و خوانش طنزآمیز و نقیضه‌پردازانه از الگوی سفر قهرمان، به جنبه‌ای از روایت عامه می‌پردازد که در پژوهش‌های پیشین مغفول مانده است. به این ترتیب، ضمن بهره‌گیری از چارچوب‌های نظری رایج، این مقاله با موضوع و رویکردی نوآورانه، می‌تواند مکملی جدی برای ادبیات موجود در این حوزه باشد.

در حوزه قصه‌های عامه ایرانی، حری (۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۴۰۳) برخی جنبه‌های ساختاری و مضمونی این قصه‌ها را بررسی کرده است، اما تمرکز او بیشتر بر الگوهای کلی روایی یا تیپ‌های دیگر بوده و به‌طور خاص به تیپ کچل و ویژگی‌های نقیضه‌ای آن اشاره‌ای نکرده است. همچنین، در منابع بین‌المللی، مطالعاتی مانند کارهای آرنه - تامپسون (۱۹۶۱) و مارزولف (۱۳۷۱) به طبقه‌بندی قصه‌های عامه پرداخته‌اند، اما این منابع نیز تیپ کچل را به‌عنوان یک الگوی مستقل و نقیضه‌ای بررسی نکرده‌اند. برای

نقیضه‌پردازی سفر قهرمان در قصه‌های کچل:.... ابوالفضل حری و همکار

مثال، آرنه - تامپسون قصه‌های مرتبط با این تیپ را ذیل چند شاخص پراکنده جای داده و تحلیل جامعی از ویژگی‌های ریختاری و مضمونی آن ارائه نداده است. این شکاف پژوهشی، ضرورت مقاله حاضر را برجسته می‌کند که با تمرکز بر تیپ کچل و خوانش نقیضه‌ای از کهن‌الگوی سفر قهرمان، به تحلیل ریختاری و مضمونی قصه‌های عامه ایرانی می‌پردازد. این رویکرد نه فقط به شناخت بهتر فرهنگ عامه ایرانی کمک می‌کند، بلکه زمینه را برای مطالعات تطبیقی و بین‌رشته‌ای در حوزه ادبیات عامه فراهم می‌آورد.

۳. روش‌شناسی

۳-۱. رویکرد کلی

در این پژوهش از رویکرد کیفی - تبیینی برای تحلیل قصه‌های عامه مرتبط با تیپ «کچل» استفاده شده است. این رویکرد به دلیل ماهیت توصیفی و تفسیری قصه‌های عامه و تمرکز بر ویژگی‌های ریختاری (ساختاری) و مضمونی (محتوایی) مناسب است. هدف، توصیف الگوهای ساختاری قصه‌ها و تبیین مضامین طنزآمیز، نقیضه‌ای، و اجتماعی آنها در چارچوب فرهنگ عامه ایرانی است.

در مجموع، قصه‌های مرتبط با تیپ «کچل» را می‌توان در دو دسته کلی جای داد: الف) قصه‌هایی که کچل برای نیل به هدف و خواسته‌اش دست به سفر می‌زند. این سفر بنا به نوع خویشکاری کچل و کارها و رفتارها و خواسته‌های مضحک خود کچل، نقیضه سفر قهرمان در قصه‌های جدی به‌شمار می‌آید؛ ب) در دسته دیگر، قصه‌هایی قرار دارند که کچل دست به سفر نمی‌زند، اما همچنان برای نیل به خواسته و هدف که ازدواج با دختر پادشاه است، باید آزمون‌های سه‌گانی را پشت سر بگذارد.

۴. چارچوب نظری

برای تحلیل قصه‌ها، از یک الگوی ترکیبی استفاده می‌شود که دو چارچوب نظری زیر را تلفیق می‌کند:

- **کهن‌الگوی سفر قهرمان (جوزف کمبل، ۱۹۴۹):** این چارچوب قصه‌ها را به سه کلان‌مرحله «جدایی»، «تشریف»، و «بازگشت» تقسیم می‌کند و امکان بررسی نقیضه‌سازی در سفر کچل را فراهم می‌آورد. در قصه‌های کچل، این مراحل به‌صورت طنزآمیز و غیرمتعارف (مثلاً با شانس یا زیرکی به‌جای شجاعت) بازسازی می‌شوند.
  - **ریخت‌شناسی قصه‌های عامه (ولادیمیر پراپ، ۱۹۲۸):** این چارچوب با شناسایی خویشکاری‌های (کارکردهای) روایی، ساختار قصه‌ها را تحلیل می‌کند. خویشکاری‌های کلیدی مثل «کمبود»، «خروج»، «کمک جادویی»، «آزمون»، و «پاداش» برای تحلیل قصه‌های کچل مناسب‌اند، زیرا این قصه‌ها اغلب از الگوهای روایی عامه پیروی می‌کنند.
- این دو چارچوب مکمل یکدیگرند: کمبل ساختار کلی و کلان قصه را مشخص می‌کند، درحالی‌که پراپ جزئیات کارکردهای روایی را روشن می‌سازد. همچنین، برای تحلیل مضمونی، از دیدگاه‌های نشانه - معناشناختی (با الهام از حری، ۱۴۰۳) استفاده می‌شود تا معانی طنز، نقد اجتماعی، و بلوغ روان‌شناختی در قصه‌ها تبیین شوند.

۴-۱. منابع و داده‌ها

داده‌های این پژوهش از دو منبع اصلی استخراج شده‌اند:

نقیضه‌پردازی سفر قهرمان در قصه‌های کچل:.... ابوالفضل حری و همکار

• فرهنگ افسانه‌های ایرانیان، جلد ۱۱ (درویشیان و خندان، ۱۳۸۰): شامل قصه‌هایی مانند «کچل تنبل و مهره مار»، «کچلک»، «کچل و دختر پادشاه»، «کچل تنوری»، و «کچل خروس چران».

• شوقات: مثل‌ها و قصه‌های عامه استان مرکزی (نادری و موحدی، ۱۳۸۱): شامل قصه‌هایی مانند «هفت کچلون»، «چشم قورباغه قشنگه»، «کار کس نکرده»، «دروغ بی‌حد»، «حسنی و گوساله‌اش»، و «همه‌دان».

این منابع به دلیل اصالت فرهنگی و تنوع قصه‌های مرتبط با تیپ کچل انتخاب شده‌اند و نمایانگر گنجینه فرهنگ عامه ایرانی، به‌ویژه در مناطق مرکزی ایران، هستند.

۲-۴. مراحل تحلیل

تحلیل هر قصه در سه مرحله انجام می‌شود:

۱. توصیف قصه: ارائه خلاصه‌ای کوتاه از داستان برای آشنایی خواننده با محتوا و زمینه روایی.

۲. تحلیل ریختاری:

○ مراحل کمیل: تقسیم قصه به سه کلان‌مرحله جدایی، تشریف، و بازگشت، با تأکید بر ویژگی‌های نقیضه‌ای (مثل استفاده از شانس یا زیرکی به‌جای شجاعت).

○ خویشکاری‌های پراپ: شناسایی کارکردهای کلیدی روایی (مانند کمبود، خروج، کمک جادویی، آزمون، پاداش) و بررسی نحوه بازسازی طنزآمیز آنها.

- طبقه‌بندی آرنه - تامپسون: بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌های قصه با تیپ‌های جهانی (مثل ATU 500-559 برای قصه‌های جادویی یا ATU 850-899 برای قصه‌های عاشقانه).

۳. تحلیل مضمونی:

- طنز و نقیضه‌سازی: بررسی رفتارهای کمیک کچل و چگونگی به چالش کشیدن هنجارهای قهرمانی.
- نقد اجتماعی: تحلیل بازتاب مقاومت فرودستان در برابر فرادستان و نقد ساختارهای قدرت.
- بلوغ روان‌شناختی: تفسیر نمادهای قصه (مثل اشیای جادویی یا شخصیت‌های زن) به‌عنوان نشانه‌های رشد و تحول کچل.

۳-۴. ابزارهای تحلیلی

- تحلیل کتابخانه‌ای: استفاده از متون قصه‌ها و منابع نظری (مثل کمبل، پراپ، و حری) برای استخراج داده‌ها و تحلیل.
- جدول‌های تحلیلی: ارائه جدول‌ها برای مقایسه مراحل کمبل، خویشکاری‌های پراپ، و مضامین در قصه‌های مختلف.
- مقایسه تطبیقی: مقایسه قصه‌های کچل با یکدیگر در این دو مجموعه قصه برای شناسایی الگوهای مشترک و تفاوت‌ها.

نقیضه‌پردازی سفر قهرمان در قصه‌های کچل:.... ابوالفضل حری و همکار

۴-۴. فرایند تحلیل

۱. انتخاب قصه‌ها: یازده قصه انتخاب شده (مثل «هفت کچلون»، «کچل تنبل و مهره مار»، و ...) به دو دسته تقسیم می‌شوند: قصه‌های با سفر (مثل «هفت کچلون») و قصه‌های بدون سفر، اما با آزمون‌های سه‌گانه (مثل «کچل و دختر پادشاه»).

۲. تحلیل جداگانه هر قصه: هر قصه براساس الگوی ترکیبی (کمبل و پراپ) و مضامین (طنز، نقد اجتماعی، بلوغ) تحلیل می‌شود.

۳. مقایسه و جمع‌بندی: قصه‌ها با هم مقایسه می‌شوند تا الگوهای مشترک (مثل نقش شانس و زیرکی) و تفاوت‌ها (مثل نوع طنز یا آزمون‌ها) مشخص شوند.

۴. نتیجه‌گیری کلی: تبیین اهمیت ریختاری و مضمونی قصه‌های کچل در فرهنگ عامه ایرانی و ارائه پیشنهادهایی برای تحقیقات آینده.

۵. بحث و بررسی

۵-۱. قصه‌های مرتبط با سفر نقیضه‌ای کچل

در این بخش، این چند قصه سنجی بررسی می‌شوند: «هفت کچلون» (موحدی و نادری)؛ «چشم قورباغه قشنگه» (موحدی و نادری)؛ «کار کس نکرده» (موحد و نادری)؛ «دروغ بی حد» (موحدی و نادری).

۵-۱-۱. قصه سنجی اول: «هفت کچلون» (موحدی و نادری)

کچلی به اسم غلام، تنبل و بیکار است. مادرش به ترفندی از خانه بیرونش می‌کند. ماجراجویی آغاز می‌شود. به جنگلی می‌رسد. دختری را می‌بیند. دختر فرار می‌کند، اما

یک لنگه کفش خود را جا می‌گذارد. کچل کفش را می‌فروشد و پولدار می‌شود. دوباره به جنگل می‌رود. کفش دیگر را می‌فروشد. دختر را به چنگ می‌آورد و با او ازدواج می‌کند. اما پادشاه، عاشق دختر می‌شود و با وزیر، ترفندهای مختلف را برای نابودی کچل امتحان می‌کند: کچل باید برای ساختن قصر، شیر شیران درنده را بیاورد. دختر کمک می‌کند و مادر دختر، شیر را آماده می‌کند. کچل باید استخوان فیل بیاورد؛ موفق می‌شود؛ کچل باید کارهای غیرعادی دیگر انجام دهد؛ انجام می‌دهد. درنهایت، کچل باید دختر پادشاه را از دست دیو سفید آزاد کند. دختر آزاد می‌شود. همه نقشه‌های پادشاه و وزیر نقش بر آب می‌شوند. آخرین خواسته این است که حسن باید پدر مرده وزیر را از جهان مردگان حاضر کند. حسن با کمک دختر، چاهی را می‌کند و وزیر و پادشاه را داخل آن می‌فرستد و خود خوشبخت می‌شود.

از حیث ریختار و مضامین و بن‌مایه‌های محتوایی قصه می‌توان گفت این قصه از ساختار تک‌حرکتی نوع دوم الگوی پراپ تبعیت می‌کند و با دو جفت کارکرد «شروع و مبارزه با شروع» و «کار مشکل و انجام دادن کار مشکل» بسط و توسعه می‌یابد. این قصه، تیپ‌قصه مشخص در طبقه‌بندی آرنه - تامپسون ندارد، چون تیپ کچل عمدتاً در فرهنگ ایرانی نمونه دارد. با این حال، برخی اجزای قصه با تیپ‌قصه ۵۱۳ (رفقای خارق‌العاده) و ۸۵۷ (رسیدن به وصال شاهزاده با نیرنگ) تناظرهایی دارد.

در این قصه، چنان‌که پیداست، نوعی نقیضه کهن‌الگوی سفر در کار است. کچل برخلاف قهرمان، نه کار دارد و نه بار دارد و نه عار. مادر را نیز به ستوه آورده. مادر از خانه بیرونش می‌کند و جدایی نقیضه‌ای کچل آغاز می‌شود. با دیدن دختری در جنگل، پایش به ماجراهایی تازه باز می‌شود (آغاز تشریف نقیضه‌ای). در اینجا، ورود به جنگل و آشنایی با دختر، رمز ورود به ناخودآگاه و آشنایی با نیمه دوم جنسیتی خود نیز هست که

نقیضه‌پردازی سفر قهرمان در قصه‌های کچل:.... ابوالفضل حری و همکار

تا آن زمان، برایش نامکشوف و مکتوم مانده است. لنگه کفش دخترک؛ نشانه‌ای برای کچل برای ردیابی نیمه دوم و ارضای میل و خواهش و تمنا به جنس مؤنث است. از همین روست که با فروش دیگر لنگه کفش، زمینه را برای ارضای میل به جنس مؤنث و اتمام کلان مرحله تشریف و ورود به دنیای بلوغ جسمی و فکری مهیا می‌بیند. باین حال، این تشریف آغازین، با ورود عناصر مخالف از جمله پادشاه که رقیب عشقی کچل است، وارد نقطه عطفی تازه می‌شود و سفر پرماجرایی کچل پس برای گذار از نادانستگی به دانستگی ادامه می‌یابد. کچل برخلاف قهرمان، با انجام دادن خویشکاری‌های کمیک، مراحل چندگانه تشریف را به نقیضه‌ای مضحک و سرگرم‌کننده بدل می‌کند. درنهایت، کچل با قطع آخرین مرحله، بازگشت پیروزمندانه خود را جشن می‌گیرد و با برتری بر وزیر و پادشاه، چرخه بلوغ جسمی و روحی خود را در این کهن‌الگوی سفر کامل می‌کند.

از حیث جامعه‌شناختی، می‌توان نوعی مقاومت طبقه فرودستان در برابر فرادستان را در این قصه و به‌طریق‌اولی، قصه‌های کچل یا قصه‌هایی که مثل قصه‌های «کچل»، خویشکاری‌های طنزانه و خنده‌دار دارند، ردیابی کرد. درواقع، این نوع افراد تپیک که برخاسته از اقشار عوام جامعه‌اند، می‌کوشند به‌نوعی دفاع از ستم‌دیده در برابر ستمگر را نمایندگی، و هرگاه فرصت پیدا کنند از ستمگر انتقام بگیرند. در این قصه نیز کچل پس از آنکه آزمون‌های دشوار را پشت سر می‌گذارد، درمی‌یابد آزمون اصلی را که انتقام از ستمکاران است، باید انجام بدهد تا از فرودستان در برابر فرادستان دفاع کرده باشد. از همین روست که درنهایت، از وزیر و پادشاه سخت انتقام می‌گیرد.

از این‌رو، آزمون‌های سه‌گانه نقیضه‌ای عبارت‌اند از:

۱) کچل باید برای ساختن قصر، شیر شیران درنده را بیاورد. دختر کمک می‌کند و مادر دختر، شیر را آماده می‌کند.

۲) کچل باید استخوان فیل بیاورد؛ موفق می‌شود؛

۳) کچل باید کارهای غیرعادی دیگر انجام دهد؛ انجام می‌دهد. درنهایت، کچل باید دختر پادشاه را از دست دیو سفید آزاد کند. دختر آزاد می‌شود.

در این آزمون سه‌گانی، خویشکاری‌های کچل نقیضه خویشکاری‌های قهرمانان واقعی محسوب می‌شود. باین‌حال، در گذار دادن کچل از نادانستگی به دانستگی، هیچ از سه‌گانی قهرمان کم‌ارزش‌تر نیست.

درمجموع، قصه «هفت کچلون» با بازسازی طنزآمیز کهن‌الگوی سفر قهرمان و استفاده از خویشکاری‌های پراپ، نقش کچل را در جایگاه ضدقهرمان زیرک برجسته می‌کند. این قصه نه فقط سرگرم‌کننده است، بلکه با نقد قدرت و انتقال پیام امید به عامه، بخشی از هویت فرهنگی ایرانی را بازتاب می‌دهد.

۵-۱-۲. قصه سنخی دوم: «چشم قورباغه قشنگه» (موحدی و نادری)

پادشاهی از دخترش می‌پرسد: آستر، رویی را نگه می‌دارد یا رویی، آستر را؟ دختر می‌گوید: آستر، رویی را. پادشاه ناراحت می‌شود و تصمیم می‌گیرد دخترش را به تنبل‌ترین فرد بدهد که اسمش حسن کچل است. حسن از پول دختر برای کسب درآمد راهی شهر می‌شود، اما درآمدی کسب نمی‌کند. در راه بازگشت، پیرمردی کیسه‌ای خاک را با پول کچل معاوضه می‌کند، اما پندی هم می‌دهد: اگر پرسیدند، کدام قسمت بدن قورباغه قشنگ است؟ بگو چشمانش. روز بعد پند دوم: اگر تحفه‌ای گرفتی، به کسی نگو. روز سوم، پند سوم: اگر از سفر بازگشتی و فردی را کنار همسرت دیدی، اندکی تأمل کن. کچل به سفر می‌رود و ماجراهای بسیاری از سر می‌گذراند، اما سه پند پیرمرد وی را

نقیضه‌پردازی سفر قهرمان در قصه‌های کچل:.... ابوالفضل حری و همکار

نجات می‌دهد. پس از هفت سال به خانه مراجعت می‌کند. می‌خواهد همسرش را بکشد، اما صبر می‌کند، چون نفری که کنار زن است، پسرش است. پادشاه خبردار می‌شود. دختر، او را دعوت می‌کند و ماجرا را می‌گوید. در پایان، پدر اعتراف می‌کند که حق با دختر است و آستر است که رویی را نگه می‌دارد.

از حیث ریختار، این قصه، از تک ساختار حرکتی نوع اول تبعیت می‌کند و با کارکرد کار مشکل و انجام دادن کار مشکل بسط و توسعه می‌یابد. این قصه با تیپ‌قصه ۹۸۶ (مرد تنبل) در طبقه‌بندی آرنه - تامپسون و مارزولف همخوانی دارد. از این نظر، پادشاه دختر خود را که جواب مخالف داده، مجبور می‌کند با کچل ازدواج کند. دختر کچل را به کنش وامی‌دارد. کچل سه پند می‌خرد. دختر کچل را با کاروانی همراه می‌کند. سه پند در موقعیت‌های خطیر به وی یاری می‌رسانند: پاسخ دیو داخل چاه را می‌دهد و می‌گوید که چشم قورباغه قشنگ است؛ دیو دانه‌های انار را به پسر می‌دهد که البته جواهر است. پسر به خانه برمی‌گردد. ثروتمند است. دختر پادشاه پدر را دعوت می‌کند و این بار پادشاه حق را به دختر می‌دهد: آستر است که رویه را نگه می‌دارد. در دیگر رونوشت‌های ایرانی این قصه، عنوان قصه «آستر و رویی» است (برای نمونه، ر.ک. درویشیان ج. اول).

از حیث محتوایی، ازدواج اجباری دختران، حتی اگر دختر پادشاه باشد، با افرادی که معمولاً انتخاب خود دختران نیست، ازجمله بن‌مایه‌های فرهنگ پدرسالاری است. در اینجا، دختر فقط به جرم اینکه، نظر خود را دربارهٔ پرسش پادشاه گفته، مجبور است با جوانی که در ظاهر نه فقط شاهزاده نیست، بلکه کچل و تنبل و بیکار نیز هست، ازدواج کند. استعاره آستر و رویی، به طرزی جذاب از ارتباط زن و مرد سخن می‌گوید. در اینجا، زن و مرد به لباسی مانند شده‌اند که به آستر و رویه نیاز دارد. در فرهنگ عمید آمده است: «پارچه‌ای که زیر لباسی دیگر دوزند که معمولاً ارزان‌تر است» (ارجاع‌دهی علمی). در

مثل، دو نفر را گویند که همیشه با هم هستند و لازم و ملزوم یکدیگرند. از حیث واژگانی، درست است که آستر، پارچه‌ای ارزان‌تر است و دیده نمی‌شود، اما اگر آستر نباشد، رویه هم نخواهد بود. از این نظر، درست است که زن در مقام آستر همیشه چونان پارچه‌ای ارزان بوده و به وی به دید موجودی کم‌ارزش نگریسته شده، اما اگر همین پارچه ارزان نباشد و کار خود را خوب انجام ندهد، رویه‌ای در کار نخواهد بود و اگر رویه، جلوه و زیبایی و ابهت دارد (که در این قصه، پادشاه خود را بدان مانند کرده است) به سبب وجود آستر است. با این حال، پادشاه که تصور می‌کند آستر بدون رویه هم می‌تواند باشد، از پاسخ درست دختر خشمگین می‌شود و دختر را به ازدواج با فردی نادل‌خواسته وی محکوم می‌کند. با این حال، دختر، از تلاش باز نمی‌ایستد و نشان می‌دهد چگونه آستر رویه را نگه می‌دارد. نکته دیگر طغیان پنهان دختر علیه اقتدار پدر - شاه است.

درواقع، آنچه پدر - شاه را رنجانده، پاسخ دختر نیست، اقتدار و شکوه و ابهتی است که شاه آن را ازدست‌رفته می‌بیند: اگر جواب دختر درست باشد که هست، پدر - شاه دیگر اقتداری نخواهد داشت و از همین روست که در پایان قصه، به قصر دختر می‌آید و به شکست خود اعتراف می‌کند.

در رونوشتی دیگر از این داستان که در درویشیان و خندان آمده، پادشاه سه دختر دارد که دو دختر پاسخی باب میل پدر می‌دهند و فقط دختر کوچک‌تر است که پاسخی مخالف می‌دهد. آن دو دختر در ظاهر با شاهزادگان ازدواج می‌کنند، اما در پایان، چیزی به دست نیاورده و نتوانسته‌اند توان و درایت خود را نشان دهند. اما دختر کوچک‌تر در ظاهر با کچل ازدواج می‌کند، اما در عمل با درایتی که نشان می‌دهد به ثروت و مکتبی هم‌پای پدر - شاه دست می‌یابد.

از حیث جامعه‌شناختی، آستر و رویه به لایه‌های زیرین و زبرین جامعه هم اشاره می‌کند که در کنار هم ممکن است افراد و جامعه را به سعادت برسانند. در نظام خانوادگی

نقیضه‌پردازی سفر قهرمان در قصه‌های کچل:.... ابوالفضل حری و همکار

پدر - شاه، شاه وجه زبرین و اعضای خانواده وجه زبرین دارد؛ همین نسبت هم در نظام جامعه دیده می‌شود: شاه در لایه بیرونی و مردم در لایه زیرین قرار دارند، اما لایه زبرین به لایه زیرین حتی می‌توان گفت که نیازمندتر است، چه اگر افراد را آستر جامعه در نظر بگیریم، زیبایی و ابهت رویه به عملکرد آستر بستگی پیدا می‌کند. چنان‌که دختر در نظام خانوادگی شاه - پدر از لایه زیرین پاسخی درست به لایه زبرین می‌دهد، در سطح جامعه نیز می‌توانیم تأثیر آن را ببینیم: دختر در ازدواج با کچل، وی را به حرکت و پویایی وامی‌دارد؛ کچل در همراهی با کاروان، خواسته یا ناخواسته، به آن‌ها یاری می‌رساند؛ کاروانیان و تاجران به نقش کچل که تاکنون نادیده گرفته شده است، بیشتر توجه می‌کنند. حسن با ایفای نقش درست خود، نه فقط برتری خود را بر تاجران نشان می‌دهد، بلکه آن‌ها را نیز به استخدام خود در می‌آورد. حتی درایت و هوش نهفته کچل چنان می‌کند که دیو ترسناک ته چاه را نه فقط رام و اسیر خود می‌کند، بلکه با گرفتن انار که درواقع، گوهر هستند، به ثروت دست می‌یابد. درعین حال، به تغییر وضعیت تدریجی کچل نیز باید توجه کنیم: کچل که در ظاهر به سبب ظاهر و منشی که دارد، آدمی «لش و لوش و تن پرور و بیکار» (ص. ۱۷۰) است، با راهنمایی دختر و با درایتی که تاکنون به دلایل مختلف مکتوم مانده، از خود نشان می‌دهد، پله پله گام‌های ترقی را طی می‌کند و از آدمی لش و لوش به فردی ثروتمند و حتی تاجر بدل می‌شود. برعکس، تاجران که در ظاهر ثروتمند هستند، به سبب درایتی که ندارند و به سبب ترسی که نشان می‌دهند و عشرتی که می‌طلبند و غفلتی که نشان می‌دهند، نه فقط ثروت خود را ازدست می‌دهند، خادم و غلام کچل هم می‌شوند.

از این رو، آزمون سه‌گانی نقیضه‌ای عبارت‌اند از:

- (۱) اگر پرسیدند، کدام قسمت بدن قورباغه قشنگ است؟ بگو چشمانش.
- (۲) اگر تحفه‌ای گرفتی، به کسی نگو.
- (۳) اگر از سفر بازگشتی و فردی را کنار همسرت دیدی، اندکی تأمل کن.

۵-۲. دیگر قصه‌های مرتبط با کچل

البته، در قصه‌های مرتبط با کچل، چنین نیست که کچل همیشه دست به سفر بزند و بخواهد با طی طریق کهن‌الگوی نقیضه‌ای سفر به خواسته‌ها و اهداف خود برسد. در برخی قصه‌ها از این گروه، کچل بدون آنکه دست به سفر بزند، مراحل آزمون سه‌گانی نقیضه‌ای خود را انجام می‌دهد. نمونه‌های این نوع قصه‌ها در موحدی و نادری و درویشیان و خندان آمده است.

۵-۲-۱. قصه سنخی اول: «حسنی و گوساله‌اش» (موحدی و نادری)

در قصه «حسنی و گوساله‌اش» (نادری و موحدی، ۱۳۸۱)، حسنی گوساله‌ای دارد که آن را می‌کشد و با امید دعوت متقابل از سوی روستاییان، برای آن‌ها مهمانی ترتیب می‌دهد. اما روستاییان او را دعوت نمی‌کنند. حسنی به خانه کشاورزی می‌رود و با ترفند و زیرکی، راز رابطه غیراخلاقی زن کشاورز را کشف می‌کند. زن برای حفظ رازش به حسنی پول (دو بار گندم و دو الاغ) می‌دهد. حسنی سپس مردی را به عنوان زنده جا می‌زند و از کشاورز دیگری پول می‌گیرد. در نهایت، حسنی با دست پر نزد مادرش بازمی‌گردد. این قصه با تیپ ۱۵۳۵ (شخص حيله‌گر) در طبقه‌بندی آرنه - تامپسون شباهت دارد و مارزولف (۱۳۷۱) نمونه‌هایی از آن را در قصه‌های ایرانی، نروژی، روسی، هلندی، و عربی فهرست کرده است.

۵-۲-۱-۱. تحلیل ریختاری

۱. مراحل کهن‌الگوی سفر قهرمان (کمبل)

- جدایی: حسنی به دلیل ازدست‌دادن گوساله‌اش (منبع اصلی معیشت) و ناکامی در جلب دعوت روستاییان، از دنیای عادی (زندگی ساده روستایی) جدا

نقیضه‌پردازی سفر قهرمان در قصه‌های کچل:.... ابوالفضل حری و همکار

می‌شود. این جدایی نقیضه‌ای است، زیرا ناشی از بلاهت او در کشتن گوساله و امید واهی به مهمان‌نوازی دیگران است.

• **تشریف:** حسنی با آزمون‌هایی روبه‌رو می‌شود که نیازمند زیرکی است، مانند کشف راز زن کشاورز و فریب کشاورز دیگر با زنده جا زدن مرده. این آزمون‌ها نقیضه‌ای هستند، زیرا به جای شجاعت یا حکمت، با حيله‌گری و طنز به سرانجام می‌رسند.

• **بازگشت:** حسنی با کسب ثروت (گندم و الاغ) نزد مادرش بازمی‌گردد. این بازگشت نقیضه‌ای است، زیرا تحول او نه معنوی، بلکه مادی و مبتنی بر فریبکاری است.

۲. خویشکاری‌های پراپ

• **کمبود:**^۳ حسنی با ازدست‌دادن گوساله و فقدان دعوت متقابل از روستاییان، با فقر و ناکامی روبه‌رو می‌شود.

• **خروج:**^۴ رفتن حسنی به خانه کشاورز برای یافتن راهی برای معیشت.

• **آزمون:**^۵ کشف راز زن کشاورز و فریب کشاورز دیگر با زنده جا زدن مرده، آزمون‌های اصلی قصه هستند.

• **پیروزی:**^۶ حسنی با زیرکی در هر دو آزمون موفق می‌شود و ثروت به‌دست می‌آورد.

• **پاداش:**^۷ بازگشت با گندم و الاغ به‌عنوان پاداش مادی.

این قصه از نوع چهارم الگوی پراپ تبعیت می‌کند که شامل قصه‌هایی است که در سه نوع اصلی پراپ (تک‌حرکتی نوع اول، دوم، یا سوم) جای نمی‌گیرند، اما با جفت خویشکاری «کار مشکل و انجام دادن کار مشکل» گسترش می‌یابد.

۳. طبقه‌بندی آرنه - تامپسون

قصه «حسنی و گوساله‌اش» با تیپ ۱۵۳۵ (شخص حيله‌گر) در طبقه‌بندی آرنه - تامپسون هم‌خوانی دارد، زیرا حسنی با حيله‌گری و فریب به موفقیت می‌رسد. این قصه شباهت‌هایی با تیپ «گوسفند از دریا» دارد، اما به دلیل فقدان عناصر جادویی، به طور کامل با آن منطبق نیست. مارزولف (۱۳۷۱) نمونه‌هایی از این تیپ را در قصه‌های ایرانی و جهانی (نروژی، روسی، هلندی، عربی) فهرست کرده است.

۵-۲-۱-۲. تحلیل مضمونی

از حیث طنز و نقیضه‌سازی می‌توان گفت رفتارهای حسنی، مانند کشتن گوساله با امید واهی به مهمان‌نوازی و فریبکاری برای کسب ثروت، هنجارهای قهرمانی را به سخره می‌گیرند. برخلاف قهرمانان اسطوره‌ای که با شجاعت یا حکمت پیروز می‌شوند، حسنی با بلاهت اولیه و زیرکی بعدی به موفقیت می‌رسد. این تضاد بین سادگی و حيله‌گری، قصه را به قصه‌های طنزآمیز و بی‌معنا^۸ نزدیک می‌کند.

هم‌چنین، قصه به نقد ساختارهای اجتماعی و اخلاقی می‌پردازد. کشتن گوساله، که منبع اصلی معیشت روستایی است، نشان‌دهنده شکنندگی اقتصاد روستایی و تصمیم‌گیری‌های غیرمنطقی است. رابطه غیراخلاقی زن کشاورز و پرداخت رشوه برای حفظ راز، گسست اخلاقی در بنیان خانواده را برجسته می‌کند. پیروزی حسنی از طریق فریبکاری، نقدی بر نظام اجتماعی است که در آن زیرکی و حيله‌گری می‌تواند جایگزین صداقت و کار سخت شوند. این قصه هم‌چنین نشان‌دهنده امکان ارتقای اجتماعی فرودستان (حسنی) از طریق زیرکی است، اما این ارتقا با روش‌های غیراخلاقی، شکنندگی نظام ارزشی را نشان می‌دهد.

نقیضه‌پردازی سفر قهرمان در قصه‌های کچل:.... ابوالفضل حری و همکار

وانگهی، از حیث بلوغ روانی نیز حسنی از نادانستگی (بلاغت در کشتن گوساله) به دانستگی (زیرکی و موفقیت مالی) تحول می‌یابد. گوساله به‌عنوان نماد معیشت، و کسب ثروت از طریق فریب، نشان‌دهنده گذار او از سادگی به هوشیاری است. این تحول، اگرچه مادی است، نمایانگر نوعی بلوغ روان‌شناختی در تطبیق با موقعیت سخت زندگی روستایی است.

درمجموع، قصه «حسنی و گوساله‌اش» با بازسازی طنزآمیز کهن‌الگوی سفر قهرمان و استفاده از خویشتکاری‌های پراپ، تیپ حسنی را به‌عنوان یک ضدقهرمان ساده‌لوح اما زیرک به تصویر می‌کشد. این قصه با تأکید بر طنز، نقد اجتماعی، و تحول روان‌شناختی، نه فقط هنجارهای قهرمانی را به چالش می‌کشد، بلکه با نمایش شکنندگی اقتصاد و اخلاق روستایی، پیامی طنزآمیز درباره واقعیت‌های زندگی عامه منتقل می‌کند.

۵-۲-۲. قصه سنخی دوم: «همه‌دان» (موحدی و نادری)

بخت‌النصر شهر همدان را محاصره می‌کند و سه مسئله می‌پرسد که باید حل شوند. کچلی حاضر می‌شود این سه مسئله را پاسخ بدهد. پرسش اول: در دنیا، خرابه بیشتر است یا آبادانی؟ جواب: خرابه، چون هر آبادانی نیز خرابه می‌شود. پرسش دوم: مرده بیشتر است یا زنده؟ مرده چون هر زنده‌ای خواهد مرد. پرسش سوم: زن بیشتر است یا مرد؟ پاسخ: زن، چون زن که زن است اما کسی هم که قول و زبان مردانه ندارد، باز هم زن است. بخت‌النصر همه‌دان را قتل عام نکرد.

این قصه به تیپ ۹۲۲ (پاسخ زیرکانه به پرسش‌های مشکل) در طبقه‌بندی آرنه - تامپسون شباهت دارد. در کشورهای مختلف به طرق مختلف از جمله در قالب سه پرسش مطرح شده است. نمونه‌های ایرانی در مارزولف هم آمده است.

از حیث ریختار، این قصه براساس کارکرد کار مشکل و انجام کار مشکل بسط و گسترش می‌یابد و از ساختار تک‌حرکتی نوع اول الگوی پراپ تبعیت می‌کند. این قصه، با تیپ‌قصه ۹۲۲ طبقه‌بندی آرنه - تامپسون مطابقت دارد و مارزولف رونوشت‌های مختلف این قصه را با عناصر متغیر فهرست کرده است.

از حیث محتوایی، اینکه کچلی که هوش و درایت دارد، اما به قشر فرودست جامعه تعلق دارد، و با بخت‌النصر روبه‌رو می‌شود که پادشاه آشور است، و می‌تواند از عهده پاسخ به پرسش‌ها برآید، از ضعف و زبونی شاه و توان و هوش کچل خبر می‌دهد که طرفه نکته‌ای است. در دیگر رونوشت‌ها، بخت‌النصر جای خود را به شاه و کچل به مرد زیرک، یا به شاه‌عباس و سفیر فرنگ می‌دهد. در هر حال، اساس قصه بر هوش و درایت پاسخ‌گو استوار است.

۳-۵. مقایسه قصه‌های تیپ کچل در قصه‌های عامه

برای مقایسه ۱۱ قصه تیپ کچل، از سه منظر ریختاری (ساختاری)، مضمونی (محتوایی)، و قواعد روایی استفاده می‌کنیم.

۱-۳-۵. الگوهای مشترک

ساختار تک‌حرکتی پراپ: اکثر قصه‌ها (به جز «کچل و دختر پادشاه» که دو حرکت دارد) از ساختار تک‌حرکتی نوع اول پراپ تبعیت می‌کنند، با جفت خویشکاری «کار مشکل و انجام کار مشکل». کمبود (فقر، انزوا، یا ناتوانی اجتماعی) نقطه شروع است، و آزمون‌ها (معمولاً سه‌گانه) محور اصلی داستان هستند.

سفر قهرمان کمبل: همه قصه‌ها مراحل جدایی، تشرف، و بازگشت را دارند، اما به‌صورت نقیضه‌ای. جدایی اغلب با انگیزه‌های غیرمتعارف (عشق عامیانه، اخراج، یا

نقیضه‌پردازی سفر قهرمان در قصه‌های کچل:.... ابوالفضل حری و همکار

تشویق دیگران) رخ می‌دهد، و تشرف با زیرکی، جادو، یا طنز به جای شجاعت به سرانجام می‌رسد.

تیپ‌های آرئه-تامپسون: قصه‌ها عمدتاً به تیپ‌های ۸۵۰ (ازدواج با شاهزاده)، ۵۶۰ (شیء جادویی)، ۹۲۲ (پاسخ زیرکانه)، و ۱۱۱۵ (زورآزمایی با دیو) تعلق دارند که نشان‌دهنده تنوع روایی اما تمرکز بر ازدواج و زیرکی است.

طنز و نقیضه‌سازی: همه قصه‌ها با طنز هنجارهای قهرمانی را به چالش می‌کشند. کچل‌ها با زیرکی («همه‌دان»، «کچل خروس چران»، جادو («کچلک»، «کچل تنبل و مهره مار»)، یا فریب («دروغ بی‌حد»، «حسنی و گوساله‌اش») موفق می‌شوند، نه با قدرت جسمانی.

نقد اجتماعی: قصه‌ها ساختارهای طبقاتی، اقتدارگرایی، و گاه پدرسالاری را نقد می‌کنند. کچل، به عنوان نماینده عامه، بر پادشاهان یا دیوها غلبه می‌کند («کچل و دختر پادشاه»، «همه‌دان»). نقش منفعل زنان در اکثر قصه‌ها (مثل «دروغ بی‌حد») نقدی بر نظام پدرسالارانه است، هرچند در «کچل تنوری» زنان نقشی فعال‌تر دارند.

بلوغ روان‌شناختی: کچل‌ها از نادانستگی (فقر، تنبلی، انزوا) به دانستگی (موفقیت اجتماعی، ازدواج) تحول می‌یابند. این تحول گاه با جادو («کچلک»، گاه با زیرکی («کچل خروس چران»)، و گاه با مهربانی («کچل تنبل و مهره مار») رخ می‌دهد.

۴-۵. قواعد و دستور زبان قصه‌های تیپ کچل:

شخصیت مرکزی: کچل، به عنوان ضدقهرمان، فردی فرودست، ساده لوح، تنبل، یا منزوی است که با زیرکی، شانس، یا جادو به موفقیت می‌رسد.

آزمون‌های سه‌گانه: اکثر قصه‌ها شامل سه آزمون دشوار هستند که یا با جادو («کچلک»، «کچل و دختر پادشاه») یا با زیرکی («همه‌دان»، «کچل خروس چران») حل می‌شوند.

یاریگران: یاریگران جادویی (مثل مار، گربه، دیوها) در قصه‌های جادویی («کچل تنبل و مهره مار»، «کچلک») حضور دارند، اما در قصه‌های مبتنی بر زیرکی («کچل خروس چران»، «همه‌دان») غایب‌اند.

پاداش: ازدواج با دختر پادشاه/ سلطان یا کسب ثروت و جایگاه اجتماعی، پاداش اصلی است.

طنز: طنز، چه در فریب («حسنى و گوساله‌اش»)، چه در پاسخ‌های فلسفی («همه‌دان») و چه در زورآزمایی‌های کمدی («کچل تنوری»)، عنصر محوری روایت است. در مجموع، براساس تحلیل ۱۱ قصه، قواعد زیر برای قصه‌های تیپ کچل استخراج می‌شود:

۱. **شخصیت اصلی:** ضدقهرمانی فرودست (کچل) با ویژگی‌هایی مثل تنبلی، سادگی، یا انزوا.
۲. **ساختار روایی:** شامل کمبود اولیه (فقر، انزوا، یا ناتوانی)، آزمون‌های سه‌گانه (جادویی، فکری، یا طنزآمیز)، و پاداش (ازدواج یا ثروت).
۳. **ابزار موفقیت:** زیرکی، فریب، جادو، یا مهربانی. جادو در قصه‌های جادویی (مثل «کچلک») و زیرکی در قصه‌های فکری (مثل «همه‌دان») غالب است.
۴. **نقیضه‌سازی:** استفاده از طنز برای به‌چالش کشاندن هنجارهای قهرمانی و اجتماعی.

نقیضه‌پردازی سفر قهرمان در قصه‌های کچل:.... ابوالفضل حری و همکار

۵. جهان داستانی: ترکیبی از دنیای واقعی (روستا، شهر) و جادویی (دیوها،

اشیای جادویی) که بازتاب‌دهنده تخیل عامه است.

۶. پیام اصلی: امکان تحول و موفقیت عامه در برابر موانع اجتماعی از طریق

ابزارهای غیرمتعارف.

۶. نتیجه

چنان‌که گفتیم، تیپ کچل ازجمله تیپ‌های معروف قصه‌های عامیانه ایرانی است. درویشیان و خندان در مجلد یازدهم کتاب خود، دست‌کم سی قصه درباره تیپ کچل ذکر می‌کنند که اسامی مختلف دارند: کچل تنوری، کچل خروس‌چران، کچل گاوچران، کچل خوش‌شانس، کچل و پادشاه غول‌ها، کچل و دختر پادشاه؛ حسن کچل، علی کچل، آکچل، آکچلک و جز این‌ها. تصور عموم بر این است که این تیپ، فردی تنبل و ترسو و بیکار و بی‌عار است، اما کنش‌هایی که یا از روی بخت و اقبال و تقدیر و خواسته و ناخواسته، انجام می‌دهد، وی را تیپی زرنگ و دانا و کاربلد و باهوش و شجاع معرفی می‌کند. درواقع، کنش‌هایی که انجام می‌دهد، کچل را از فردی ترسو و تنبل به فردی فعال و دانا و باهوش بدل می‌کند. از منظر الگوی پراپ، کچل قهرمانی است که باید برای رفع کمبود مادی یا روحی، دست به سفر بزند و از آزمون سربلند بیرون بیاید. از منظر پراپ، کچل در مقام قهرمان دست به سفر می‌زند؛ موانع بسیاری سر راهش قرار می‌گیرند؛ با کمک عوامل جادویی از پس این مشکلات برمی‌آید؛ در سفر، کسب تجربه می‌کند؛ پندهایی که یاد گرفته، به کمکش می‌آیند؛ مشکلات را پشت سر می‌گذارد و به مراد دل خود می‌رسد. از منظر نشانه‌شناسی، نظام گفتمانی این تیپ‌قصه‌ها بر کنش استوار است و جفت کارکرد اصلی، نقصان و رفع نقصان است. ساختار این تیپ‌قصه‌ها هر سه زنجیره

قراردادی - پیمانی، اجرایی و انفصالی را دارند: کچل قول می‌دهد که خواسته‌ها را برآورده کند و برای این کار، دست به کنش می‌زند و در این راه، چند بار کنش را تکرار می‌کند (انفصالی).

نکته دیگر اینکه، به نظر می‌رسد تیپ سنخی کچل که عامل اجرایی این سه پند است دقیقاً به سبب همین کاربست سه‌پند، نمی‌تواند شخصیتی ساده و سفیه و تنبل و احمق باشد، چنان‌که در بادی امر نشان می‌دهد. هوش و ذکاوتی که کچل دست‌کم در کاربست سه پند از خود نشان می‌دهد، وی را به دیگر تیپ مشهور سنت ادبی ایرانی و جهانی نزدیک می‌کند. نگارنده در مجالی دیگر به این تیپ سنخی پرداخته است.

پی‌نوشت‌ها

1. J. Campbell
2. Hero's Journey
3. Lack
4. Departure
5. Test
6. Victory
7. Reward
8. non-sense

منابع

- آقاجانی زلتی، س. (۱۳۹۱). بررسی کهن‌الگوی سفر قهرمان در شاهنامه فردوسی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه مازندران، بابلسر.
- حری، ا. (۱۳۹۷). بررسی الگوی نقش معرف کارکرد در قصه‌های عامیانه طنزآمیز ایرانی. فرهنگ و ادبیات عامه، ۶ (۲۰)، ۴۹-۷۰.

نقیضه‌پردازی سفر قهرمان در قصه‌های کچل:.... ابوالفضل حری و همکار

حری، ا. (۱۳۹۸). سنخ‌شناسی و بررسی الگوهای ساختاری تیپ ابلهان در قصه‌های عامیانه طنزآمیز ایرانی. *کهن‌نامه ادب پارسی*، ۹ (۲)، ۴۱-۵۸.

حری، ا. (۱۴۰۳). از پراپ تا پسا - پراپ: رویکرد نشانه - معناشناسی به قصه‌های عامیانه. *فرهنگ و ادبیات عامه*، ۱۲ (۵۶)، ۴۳-۷۳.

حسن‌زاده دستجردی، ا. (۱۳۹۴). تحلیل ساختار رمان چراغ‌ها را من خاموش می‌کنم، براساس کهن‌الگوی سفر قهرمان. *ادبیات عرفانی و اسطوره‌شناختی (زبان و ادبیات فارسی)*، ۱۱ (۳۹)، ۴۹-۷۹.

درویشیان، ع.ا.، و خندان، ر. (۱۳۷۸). *فرهنگ افسانه‌های مردم ایران*. تهران: ماهریس.
دلاشو، م. ل. (۱۳۶۶). *زبان رمزی قصه‌های پریوار*. ترجمه ج ستاری. تهران: توس.
دویوکور، م. (۱۳۷۶). *رمزهای زنده جان*. ترجمه ج ستاری. تهران: نشر مرکز.
رانسیر، ژ. (۱۴۰۳). *دوران مدرن: هنر، زمان، سیاست*. ترجمه ا. صالحی. تهران: نشر بی‌گاه.
رحیمی، م. (۱۴۰۳). بررسی کهن‌الگوی سفر قهرمان در قصه‌های عامیانه کردی (مطالعه موردی: قصه هفت برادر). *پژوهشنامه ادبیات کردی*، ۱۰ (۱)، ۷۵-۹۴.
رستگار فسایی، م. (۱۳۸۳). *پیکرگردانی در اساطیر*. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگ.

زندى صادق، ح. (۱۳۹۹). تحلیل کهن‌الگوی سفر قهرمان در کتاب کوش‌نامه بر مبنای نظریه جوزف کمبل. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
سفر قهرمان. (۲۰۲۴) ویکی پدیا، ۷ آوریل.

https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%B3%D9%81%D8%B1_%D9%82%D9%87%D8%B1%D9%85%D8%A7%D9%86

شمیسا، س. (۱۳۸۳). *انواع ادبی*. تهران: فردوس.

طاهری، م.، و آقاجانی، ح. (۱۳۹۲). تبیین کهن‌الگوی «سفر قهرمان» براساس آرای یونگ و کمبل در هفت خوان رستم. *ادبیات عرفانی و اسطوره‌شناختی (زبان و ادبیات فارسی)*، ۹ (۳۲)، ۱۶۹-۱۹۷.

غفوری، ف. (۱۳۹۸). تبیین سفر قهرمان در کتاب‌های درسی فارسی ابتدایی. در همایش ملی

پژوهش‌های نوین زبان و ادبیات ایران. <<https://civilica.com/doc/849706/>>

فخرائیان، ر.، و حسینی کازرونی، س.ا. (۱۳۹۵). نمادشناسی کهن‌الگوی سفر در قصه عامیانه «باغ

سیب». زبان و ادبیات فارسی، ۱۲ (۷)،

<https://civilica.com/doc/1346194/>

فرح، س. ر. (۱۳۹۴). بررسی تحلیلی کهن‌الگوی سفر قهرمان در آثار سینمایی ابراهیم حاتمی‌کیا.

پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه سوره، تهران.

مارزولف، ا. (۱۳۷۱). طبقه‌بندی قصه‌های عامیانه ایرانی. ترجمه ک. جهاننداری. تهران: سروش.

موحدی، س.، و نادری، ا. (۱۳۸۱). شوقاقت: قصه‌های مردم/استان مرکزی. اراک: میراث فرهنگی

استان مرکزی.

میرمیران، س. م.، و پورکریمی شیرایه، ف. (۱۳۹۶). کهن‌الگوی سفر قهرمان در قصه «حسن

کچل». در دوازدهمین گردهمایی بین‌المللی ترویج زبان و ادب فارسی.

یاسمی‌فر، م.، خسروی شکیب، م.، و سپهوندی، م. (۱۳۹۹). تحلیل قصه «شهر خاموشان» با

تأکید بر کهن‌الگوی «سفر قهرمان» جوزف کمپبل. فرهنگ و ادبیات عامه، ۸ (۳۴)، ۹۳-۱۲۳.

یوسفی، س. (۱۳۹۴). بررسی کهن‌الگوی سفر قهرمان در قصه‌های عامیانه ایرانی. پایان‌نامه

کارشناسی ارشد، دانشگاه رازی کرمانشاه، گروه زبان و ادبیات فارسی.

Reference

Aghajani Zelti, S. (2012). *Investigation of the archetype of the hero's journey in Ferdowsi's Shahnameh* [Master's thesis, University of Mazandaran].

Darbishian, A. A., & Khandan, R. (1999). *Dictionary of Iranian folk tales*. Mahris.

Delasho, M. L. (1987). *The symbolic language of fairy tales* (translated by J. Sattari). Tous.

Douboucour, M. (1997). *Living symbols* (translated by J. Sattari). Nashr-e Markaz. [Translated title]

Fakhraian, R., & Hosseini Kazerouni, S. A. (2016). Symbolism of the journey

- archetype in the folk tale "The Apple Garden". *Persian Language and Literature*, 7.
- Farah, S. R. (2015). *Analytical study of the hero's journey archetype in Ebrahim Hatamikia's cinematic works* [Master's thesis, Soore University].
- Ghafoori, F. (2019). Explanation of the hero's journey in Persian primary school textbooks. In *National Conference on New Research in Iranian Language and Literature*. <https://civilica.com/doc/849706> [Translated title]
- Hassanzadeh Dastjerdi, A. (2015). Structural analysis of the novel "I Turn Off the Lights" based on the hero's journey archetype. *Mystical and Mythological Literature (Persian Language and Literature)*, 11(39), 49–79. <https://sid.ir/paper/139355/fa> [Translated title]
- Horri, A. (2018). Investigation of the pattern of function-identifying role in humorous Iranian folk tales. *Folk Culture and Literature*, 6(20), 49–70.
- Horri, A. (2019). Typology and investigation of structural patterns of the fool archetype in humorous Iranian folk tales. *Kohan Nameh Adab Parsi*, 9(2), 41–58.
- Horri, A. (2024). From Propp to post-Propp: A semiotic-semantic approach to folk tales. *Folk Culture and Literature*, 12(56), 43–73. [Translated title]
- Marzolph, U. (1992). *Classification of Iranian folk tales* (translated by K. Jahandari). Soroush.
- Mirmiran, S. M., & Pourkarimi Shirayeh, F. (2017). The hero's journey archetype in the tale of "Hassan Kachal". In *Twelfth International Conference on the Promotion of Persian Language and Literature*.
- Movahedi, S., & Naderi, A. (2002). *Shooghat: Folk tales of Markazi Province*. Cultural Heritage of Markazi Province.
- Rahimi, M. (2024). Investigation of the hero's journey archetype in Kurdish folk tales (Case study: The story of the seven brothers). *Journal of Kurdish Literature*, 10(1), 75–94. <https://doi.org/10.22034/jokl.2024.138425.1269> [Translated title]
- Rancière, J. (2024). *Modern times: Art, time, politics* (translated by A. Salehi). Nashr-e Bigah.
- Rastgar Fasaee, M. (2004). *Metamorphosis in myths*. Institute for Humanities and Cultural Studies.
- Shamisa, S. (2004). *Literary genres*. Ferdows. [Translated title]
- Taheri, M., & Aghajani, H. (2013). Explanation of the "hero's journey" archetype based on Jung's and Campbell's views in Rostam's seven

labors. *Mystical and Mythological Literature (Persian Language and Literature)*, 9(32), 169–197. <https://sid.ir/paper/139494/fa> [Translated title]

The hero's journey. (2024, April 7). In *Wikipedia*. https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%B3%D9%81%D8%B1_%D9%82%D9%87%D8%B1%D9%85%D8%A7%D9%86 [Translated title]

The hero's journey. (2024, April 7).

In *Wikipedia*. https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%B3%D9%81%D8%B1_%D9%82%D9%87%D8%B1%D9%85%D8%A7%D9%86

Yasami Far, M., Khosravi Shakib, M., & Sepahvandi, M. (2020). Analysis of the tale "The Silent City" with an emphasis on Joseph Campbell's "hero's journey" archetype. *Folk Culture and Literature*, 8(34), 93–123. <https://sid.ir/paper/965040/fa> [Translated title]

Yousefi, S. (2015). *Investigation of the hero's journey archetype in Iranian folk tales* [Master's thesis, Razi University Kermanshah].

Zandi Sadegh, H. (2020). *Analysis of the hero's journey archetype in the book of Koshnameh based on Joseph Campbell's theory* [Master's thesis, University of Tehran].